

פרשת בחוקותי

ואם לא תשמעו לי וגו' \ לבלתי עשות את כל מצוותי להפרכם את בריתי (כו יד-טו)

תניא במסכת סופרים (פי"ב ה"ה) אין לך דבר שטעון ברכה אלא שירת הים ועשרת הדברות וקללות שבמשנה תורה, וביאר בנחלת יעקב שם וכ"כ הגרע"א (בתוספותיו במגילה פ"א מ"א) דהיינו שמברכין ברכת התורה תחילה וסוף, ואם כי איתא (במגילה כא, ב) דבזמן המשנה היה העולה הראשון מברך לפני קריאת התורה והאחרון היה מברך לאחריה, מ"מ באלו הקריאות מברך העולה לפניה ולאחריה יעו"ש. ומה שאלו הפרשיות חולקים שם לעצמם לברך עליהם תחילה וסוף, ביאר בנחלת יעקב שיש חיוב הודאה מסוימת על אלו הפרשיות, ומה שמברכים גם לפני הקללות ולאחריהם, הוא כדתנן (בברכות) שחייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, (וצ"ב שכל הדין הוא לקבל באהבה), ובפני משה (מגילה כו, ב) ביאר דמה שמברכין על פרשיות אלו, הוא לפי שעשו להם היכר מסוים לעצמו מחמת חשיבותם. אכן מה שנראה בזה הוא, דאלו הפרשיות חולקים שם לעצמם, הם בהחפצא של הפרשה בעצמותה והם בקריאתה, והוא לפי דהנך פרשיות נמסרו בתורת מסירה לעצמה מלבד מה שנמסרו בכלל כל התורה כולה, וכן בקריאתם, כי כאשר הקורא קורא פרשיות אלו אי"ז כקורא בתורה אלא יש גם קריאה מסוימה לעצמה, וכך הוא המידה דכל קריאה שהיא מסוימת לעצמה הרי היא טוענת ברכה לפניה ולאחריה, וכפי שיבואר.

ויסוד לזה, דהנה דעת ר' אבי במסכת סופרים (שם ה"ו) שח' פסוקים אחרונים שבתורה טעונין ברכה לפניהם ולאחריהם, הלא בזה אין לבאר כדברי הנחלת יעקב שצריך הודאה מיוחדת, כי אין שום דין הודאה על פסוקים אלו, אשר ע"כ נראה דיסוד הדין בזה הוא דדין קריאה זו של ח' פסוקים הוא תורת קריאה לעצמה, ומאחר שהיא קריאה לעצמה הרי צריך לפניה ולאחריה, כי תורה טעונה ברכה לפניה ולאחריה. דהנה ביד רמה (בב"ב אות קצ"ב) ביאר הא דאיתא שם דח' פסוקים אחרונים שבתורה יחיד קורא אותם, וביאר הרמ"ה ז"ל דלא פלגינן להו לתרי גברי ומאן דקרי להו לא קרי להו אלא באנפי נפשיהו ולא קרי בהדיהו מידי אחרינא, הילכך קמאי מטו עד ושמה לא תעבור ופסקי, והוא דמסיים מתחיל מוימת משה וקרי עד סוף אורייתא עכ"ד, הרי שהיא קריאה לעצמה, והארכתי טובא בסוף פרשת וזאת הברכה.

ומבואר בזה מה דעשרת הדברות טעונות ברכה לפניהן ולאחריהן, דבמסירת עשרת הדברות מלבד מה דהויין מצוות כשאר כל מצוות התורה, היה בזה כריתת ברית מיוחדת באלו עשרת הדברים, ככתוב בפרשת כי תשא (לד, כח) ויכתוב על הלוחות את דברי הברית עשרת הדברים, ואשר לכן אף דין קריאתה בתורת דברי הברית, וכפי שיבואר בארוכה, וכיון שהיא קריאה מסוימת לעצמה טעונה ברכה לפניה ולאחריה.

ובתפילת שבת איתא ושני לוחות אבנים הוריד בידו וכתוב בהם שמירת שבת וכן כתוב בתורתך ושמרו בני ישראל וגו', ובהגדת בריסק הובא בשם הגר"ח להעיר דהלא אף מה שכתוב בלוחות תורה היא, וביאר דלוחות חשיב לוחות הברית אחר שהמה דברי ברית כדכתיב (בדברים ד, יג) וזהו שאומרים בתפילה הנ"ל דשבת כתוב בלוחות וע"כ הוי ברית, וכן כתיב בתורתך שהוא ברית דכתיב ושמרו וגו' ברית עולם. מעתה מבואר גם הך מילתא שקללות שבמשנה תורה חולקין שם לעצמם, והוא לפי שהבעל קורא עומד במקום משה למסור את דברי הברית והאלה לישראל, כי מלבד מה שיש בזה מסירה של תורה הרי יש בכך גם מסירת דברי הברית, ככתוב בפרשת כי תבא אחר כל הקללות, אלא דברי הברית אשר צוה ה' את משה בארץ מואב מלבד הברית אשר כרת עימם בחורב, וממילא צריך לברך לפניה ולאחריה. אשר לפ"ז נראה לבאר מה דתניא שם דקללות שבמשנה תורה טעונות ברכה, ולכאורה למה דוקא קללות שבמשנה תורה ולא קללות האמורות כאן בפרשת בחוקותי, ובאמת יעוין בגירסת הגר"א שם שגרס דאף קללות שבתורת כהנים צריכה ברכה לפניה ולאחריה, (וכן הגירסא בירושלמי מגילה פ"ג ה"ז, וכ"ה דעת ר"ח במסכת סופרים שם ה"ג). אכן גירסתינו בדברי ריב"ל לא הוזכר אלא קללות שבמשנה תורה, וצ"ע.

פרשת בחוקותי

אך למש"נ י"ל דחלוקין המה דין קללות של פרשה דידן שלא היה כריתת ברית מיוחדת על ברכות וקללות אלו, ואף כי ודאי שהוא בכלל הברית עם הקב"ה וישראל, מ"מ בקללות שבמשנה תורה כתוב בתורה אלה דברי הברית שנכרת בזה ברית מיוחדת, ולכן קריאתה היא בתורת מסירת דברי הברית, אכן הקללות שבפרשת בחוקתי הרי המה נקראים כאשר כל התורה, ולכן אין טענות ברכה לפנין ולאחריהן, וי"ל"ד.

אכן הנה יש להעיר בדברי המסכת סופרים, למה רק קללות טעונין ברכה לפנייהם ולאחריהם, וכי למה אין הברכות בכלל הזה, כי למש"נ דהוא משום לתא דדברי הברית, א"כ בודאי דאף הברכות בכלל זה, כי דברי הברית נכרתו עם הברכות ועם הקללות גם יחד, (ואף לדברי הנחלת יעקב הנ"ל צ"ע, שכתב דצריך לברך משום שצריך לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, וא"כ מן הדין לברך על הטובה). ויש לדחוק וצ"ע.

מקור: חבצלת השרון